

- THE RESEARCH STUDIOS

תוכנית המחקר החדשה בבית

הספר למחול P.A.R.T.S

בית הספר למחול P.A.R.T.S, הממוקם בבריסל שבבלגיה, פתח בשנת 2015 תוכנית מחקר חדשה המיועדת

טליה דה פריס

עבודה על המחקר האישי. המפגשים המשותפים אורכים לרוב כארבע שעות וחצי ובחלק מהשבועות אין כלל מפגשים משותפים וכל סטודנט יכול להתרכז בעבודתו האישית. העבודה האישית מתאפשרת הודות גישה מלאה של משתתפי התוכנית לחללי העבודה של בית הספר ולחלק מחללי העבודה של להקת Rosas.

לכוריאוגרפים ולדרמטורגים צעירים, בעלי ניסיון מקצועי ו/או תואר שני בתחום הבמה, המעוניינים לחקור ולפתח את הפרקטיקות האמנותיות שלהם ואת שפתם האמנותית. בית הספר הוקם בשנת 1995 על ידי הכוריאוגרפית אן תרזה דה קירסמייקר (Anne-Teresa de Keersmaecker) והוא חלק ממרכז אמנות פעיל שבו נמצאת להקת המחול של דה קירסמייקר.

עד 2015 הציע בית הספר תוכנית לימודים אחת, שארכה ארבע שנים ושילבה לימודי טכניקה ורפרטואר ומחקר כוריאוגרפי. ההחלטה לפתוח תוכנית לימודים נוספת התקבלה במסגרת ההתקרבות של חלק ממוסדות החינוך הגבוה למחול באירופה למודל האוניברסיטאי. התוכנית החדשה מקבילה לתואר שני או לתואר שני מתקדם, אבל בית הספר טרם הוכר כמוסד אקדמי ואינו מספק תארים רשמיים.

התוכנית, שנפתחה רשמית באוגוסט 2015 ונמשכת עד דצמבר 2016, היא תוכנית פיילוט. הנושא המרכזי שלה הוא הקשר שבין מחול ופרפורמנס למוסיקה וסאונד. התוכנית משלבת מחקר אישי ומחקר קולקטיבי, הכוללים לימודי תיאוריה, סדנאות, כיתות אמן ועבודה אישית בסטודיו. היא מחולקת לשלוש תקופות עבודה של ארבעה חודשים, שכל אחת מהן מאורגנת על ידי צוות של בין שניים לשלושה מנחים.

התקופה הראשונה (אוגוסט-דצמבר 2015) עסקה במושג פוליפוניה במוסיקה ובמחול ובהקשר אמנותי רחב יותר ונוהלה על ידי המוסיקאי אלן פרנקו (Alain Franco) וצמד האמנים תומס פלישקה (Thomas Plischke) וקטרין דויפרט (Kattrin Deufert).

התקופה השנייה (פברואר-מאי 2016) עוסקת במושגים זמן וקצב מנקודת מבט פילוסופית, חברתית ופוליטית ואמנותית ומונהלת על ידי התיאורטיקנית והדרמטורגית בויאנה סוויץ' (Bojana Cvejic) והדרמטורג טום אנגלס (Tom Engels).

התקופה השלישית (אוגוסט-ספטמבר 2016), תעסוק ברעיון של הגוף המוסיקלי ובה משתתפי התוכנית ישתפו פעולה עם סטודנטים לתואר שני מתקדם במוסיקה חדשה מאוניברסיטת גנט. תקופה זו תנוהל על ידי הרקדן והיוצר גבריאל שנקר (Gabriel Schenker) וטום פאואלס (Tom Pauwels), המנהל האמנותי של אנסמבל Ictus.

בתוכנית משתתפים עשרה סטודנטים, חמש נשים וחמישה גברים, ממגוון מדינות - קנדה, בלגיה, קובה, ספרד, הונגריה, אוסטרליה וישראל. הקבוצה הטרוגנית מאוד: גילם של הסטודנטים נע בין 23 ל-46 והם מתמחים בתחומי אמנות רבים - מוסיקה, מוסיקולוגיה, מחול, פרפורמנס, ברייקדאנס, סאונד, שירה, אמנות קול ואמנות פלסטית. התוכנית מחולקת ל-40% עבודה קולקטיבית, שכוללים סמינרים וסדנאות משותפות, ו-60%

חלק משמעותי מהתוכנית מוקדש להכשרה כוריאוגרפית בראייה כוללת. הלימודים כוללים לימודי תיאוריה ולימודים מעשיים בסטודיו. עם זאת, שלוש תקופות העבודה שונות אחת מהשנייה בתוכן ובמבנה וכל תקופת עבודה בעלת גישה פדגוגית שונה למחקר בתחום המחול ובעלת איזון שונה בין תיאוריה לפרקטיקה. התקופה הראשונה נקטה גישה ניסיונית יותר. במשך שבעה שבועות עבדו המשתתפים עם האמנים דויפרט-פלישקה בשיטה שהם מכנים "ניסוח מחדש", השמה דגש על העלאת מודעותו של האמן לאופן שבו הוא עובד בסטודיו ומנסח את רעיונותיו, באמצעות ניסוח מחדש בכל פעם של מחקר. שיטה זו אמורה לשפר את הדיוק של האמן, להוביל לחידוד ההבנה שלו בנוגע לתהליך העבודה בסטודיו ולהפוך את החלטותיו לרלוונטיות ביותר לאותו רגע נתון. באמצעות עבודה זו ולצד שיעורי תיאוריה במוסיקה ובפילוסופיה עסקו משתתפי התוכנית בניסיון לנסח הגדרה פוליפונית של המושג מחקר במחול. בתקופה זו הקבוצה עבדה ארבעה ימים בשבוע וימי שישי הוגדרו ימים של עיכול, שנועדו להפנמת השבוע שעבר ולסיכומו. חברי הקבוצה החליטו באופן עצמאי שהם מעוניינים להיפגש במשך שלוש שעות בכל יום שישי ולחלוק חומרים, מרחב עבודה, תרגילים ועוד.

התקופה הנוכחית, שהיא התקופה השנייה, בעלת אופי אקדמי מובהק יותר. תקופה זו מתרכזת פחות במחקרים האישיים של כל משתתף ויותר במחקר הקולקטיבי סביב המושגים זמן וקצב, מתוך מחשבה שהמחקר הקולקטיבי מהווה נקודת מגוז אינטלקטואלית ויצירתית שממנה יוצאים הסטודנטים אל מחקריהם האישיים. בתקופה זו נערכים סמינרים תיאורטיים, קבוצות קריאה וסדנאות עם אמנים, שכולם עוסקים בשאלות של זמן וקצב. בנוסף מתקיימות לעתים תכופות יותר פרזנטציות וביקורות של הפרויקטים האישיים.

התקופה השלישית תהיה בעלת אופי שונה מהשתיים האחרות, מכיוון שיהיה בה שיתוף פעולה עם מוסיקאים מאוניברסיטת גנט. תוכנית העבודה תכלול יותר עבודה פרקטית בסטודיו ותשים פחות דגש על תיאוריה.

בתוכנית הוזמנו להשתתף אמנים ותיאורטיקנים רבים ובהם הפילוסוף פסקל מיסון (Pascal Michon), הפילוסופית בויאנה קונסט (Bojana Kunst), התיאורטיקנית אסתר סלמון (Eszter Salamon), האמנית מרים ואן אימשוט (Myriam Van-Imschoot), המלחין סטפן פרינס (Marten Spanberg) והפילוסוף (Prins), הכוריאוגרף מרטן ספנברג (Marten Spanberg) והפילוסוף כריסטיאן גרוני (Christian Grüny). כן השתתף קולקטיב (BadCo, BadCo) בקבוצת חשיבה העוסקת במונח קצב.

התוכנית מתקיימים מפגשים שבהם מציגים הסטודנטים את עבודתם ושומעים ביקורת מחלק מהמנחים ומשאר משתתפי התוכנית. המפגשים מיועדים לקדם את מחקרם של הסטודנטים וכן לפתח שיח ביקורתי עמוק של הקבוצה. בסופה של כל תקופת עבודה יש פרזנטציה רשמית מול כל מנחי התוכנית, שבה מחויבים המשתתפים להציג את התקדמותם במחקר. כל משתתף מחליט על האופן שבו הוא מציג את מחקרו (מופע, הרצאה, שיחה או כל רעיון מקורי אחר). המחקר הקולקטיבי קשור לתמה הכללית של כל תקופת עבודה. הקבוצה מפתחת גוף מחשבה סביב הנושא המוצע (פוליפוניה, קצב וזמן, הגוף המוסיקלי), באמצעות כינוס של קבוצות קריאה, דיונים ושיתוף חומרים הנוגעים בנושא. יש גם אפשרות, ואף ציפייה, לשיתוף פעולה בין משתתפי התוכנית בפרויקטים אישיים של כל אחד מהם ו/או ליצירת פרויקטים שנולדים מתוך גוף המחשבה הקולקטיבי.

התוכנית שמה דגש על תהליך העבודה, על המחקר ועל השיח ולא על תוצרים סופיים, מתוך מחשבה על אופן העבודה בתחום המחול היום. על פי רוב יצירות מחול עולות במסגרת פרויקטים מוגבלים בזמן. כך נוצרה מציאות שבה אמנים נאלצים לעבור מפרויקט אחד לשני, מתפקיד כזה לתפקיד אחר, לעתים ללא הפסקה. למציאות זו יש יתרונות וחסרונות: מצד אחד האמן זוכה בגיוון בעשייה, בגמישות בלוח הזמנים וביכולת לבחור למה להקדיש את זמנו. מצד שני, אין המשכיות בעבודה ואין אפשרות ליציבות כלכלית. העבודה הפרויקטלית דורשת מהיוצר להיות מוכן כל הזמן לפרויקט הבא, לקול הקורא הבא, לפסטיבל הבא, וכך רבים מהיוצרים עסוקים בעבודה מסביב לשעון ובתכנון מתמיד של העתיד הקרוב. זמניות העשייה, הופעתם והתפוגגותם של פרויקטים, מאפשרות מחד גיסא התפתחות רוחבית מרשימה הן של האמן והן של התחום כולו ומאידך גיסא הן מגבילות את האפשרות להתפתחות עומק של היצירה ושל השיח. האמן "מזפזף" בין היבטים שונים של העבודה (אדמיניסטרטיבי, אמנותי, הפקתי), לרוב ללא אפשרות להאט את קצב העבודה וההפקה ולייצר המשכיות בעבודה. תוכנית מחקר כמו זו של P.A.R.T.S. ושל בתי ספר נוספים באירופה מציעות מסגרות שעונות על הצורך ההולך וגדל של יוצרים למצוא מסגרות שבהן יוכלו להתמקד במחקר כוריאוגרפי מעמיק, שיאפשר זיקוק של חומרים ופיתוח רבדים נוספים של מתודולוגיות, תוך כדי ביסוס נוסף של הקשרים המקצועיים והרחבתם.

מחוויותי בתוכנית אני יכולה להעיד על האתגר המבורך שיש בהשהיה זו ובהתרכזות בעשייה עצמה. יש לי אפשרות להתמקד ולתת לרעיונות ולחומרים זמן להתבשל, תוך כדי ניסוי וטעייה בסטודיו. תוך כדי העבודה בסטודיו אני לומדת שיח וביקורת, מכירה לעומק את האופן שבו אני עובדת, את האופן שבו אני מביטה בחומרים ואת הפרוצדורה שבה מתקבלות החלטות בתהליך היצירתי שלי. ההשהיה התקופתית מהעבודה

A class in P.A.R.T.S. Photo by Bert Grietens

שעור ב-P.A.R.T.S. צילום: ברת גריטנס

משתתפי התוכנית הזמנו לפסטיבל MaerzMusik בברלין, שהתמקד השנה בזמן בעידן הדיגיטלי. בפסטיבל אירחו הסטודנטים ארבעה מפגשים פתוחים לקהל הרחב, שבהם ריאיינו את הסוציולוגית ג'ודי ויצמן (Judy Wajcman), הבמאית אני דורסן (Annie Dorsen) והמלחינים ברנהרד לאנג (Bernhard Lang) וג'ואנה ביילי (Joanna Bailie).

דרישות התוכנית הן נוכחות ומחויבות למחקר האישי והקולקטיבי. בניגוד למקובל בתוכניות אחרות ללימודי כוריאוגרפיה, אין דרישה ליצור יצירה שלמה או להגיש תזה בסיום התוכנית, אבל יש מחויבות שבאה לידי ביטוי באופנים אחרים. בתחילת התוכנית התבקשו המשתתפים לכתוב הצעת מחקר המציגה את הנושאים שבהם יעסקו בתקופת לימודיהם, הכוללת תוכנית עבודה מפורטת והצגת ציפיות בנוגע לתוצאות המחקר. במסגרת

להם על הנושא ועל הנרטיב במוסיקה, שלרוב נבנים דרך המשכיות.

קושי אישי, שאני יכולה להעיד עליו, הוא חשיפת יתר למידע ולחומרים, שלפעמים גורמת לחוסר בהירות במחשבה, שמחלחלת לתוך העבודה בסטודיו. מצב זה יכול לגרום לכך שהיוצר ממשיך לחשוב ברובד של השיח ותודעתו ממוקדת בתיאוריה, עד שמרוב מחקר הפעולה הכוריאוגרפית, הקומפוזיציונית, שאמורה לייצר אובייקט פרפורמטיבי כשלעצמו, אינה ממומשת והעבודות נשארות תמיד בתהליך. לכן לדעתי בתקופת הלימודים בתוכנית מחקר כמו זו חשוב לשמור על איזון נכון בין השיח, החיפוש והמחקר המעמיק לבין העשייה הכוריאוגרפית, שבמהותה מכוננת ליצירה של תוצר מוגמר שייחשף לקהל.

קושי נוסף הוא שכר הלימוד הגבוה שמשלמים משתתפי התוכנית - 8,000 יורו. בחיפוש הרבים גיליתי שקשה מאוד למצוא מלגות שיממנו את מלוא שכר הלימוד, משום שבית הספר הוא מוסד פרטי שאינו מוכר כמוסד אקדמי. שכר הלימוד הגבוה מקשה מאוד על ההחלטה להצטרף לתוכנית, מה גם שאליה יש להוסיף את הוצאות המחיה - שכר דירה, נסיעות בתחבורה ציבורית, מזון וכדומה. יש אפשרות לקבל עזרה מבית הספר, שיכול להקצות מעט מלגות לסטודנטים שזקוקים להן ושחלקן מכסות את מלוא שכר הלימוד. הנהלת בית הספר מסייעת לסטודנטים למצוא עבודות זמניות, שיעזרו בכיסוי הוצאות המחיה. כרגע נעשים מאמצים למצוא מימון נוסף למלגות, שאולי יוזילו בעתיד את שכר הלימוד ויקלו את שהותם של הסטודנטים בבריסל.

כאמור, התוכנית נמצאת בשלב הפיילוט וככל הנראה עוד תשתנה, אבל הלך הרוח הכללי שלה - שילוב של מחקר, תיאוריה ופרקטיקה, מחקר אישי וקולקטיבי - יישמר. הלך רוח זה קשור במידה רבה לגישה הכללית של בית הספר ושל העומדת בראשו, דה קירסמייקר.

טליה דה פריס היא רקדנית ויוצרת עצמאית, ילידת 1987, בוגרת תוא ראשון באמנויות הבמה באוניברסיטת פריס 8 CNDC. משנת 2013 עובדת ויוצרת עם אמנים שונים בישראל ובחו"ל, ביניהם עמנואל ווין, תמי ליבוביץ', ארקדי זיידס, ארי טרברג, הלל קוגן, מרים ואן אימשוט ואנסמבל מוסיקה נובה. בשנים 2013-2015 עבדה בפרויקט הקמת ארכיון להקת בת-שבע בניהולה של איריס לנה והיא מלמדת סדנאות מחול ותנועה. משתתפת בתוכנית הפיילוט בבית הספר P.A.R.T.S לשנים 2015-2016.

טליה דה פריס בהליכה. צילום: לארה גבריאל. מוזיאון תל-אביב, ספטמבר 2016.
Talía de Vries in Walk. Photo: Lara Gavriely, Tel-Aviv Museum, September 2016

הפרויקטלית האינטנסיבית מאפשרת לי להתרכז בהגדרת מהות החומר שבו אני מתעניינת. במחקר האישי שלי אני עוסקת בשאלות של זמן וזיכרון. אני חושבת על הגוף כאתר ארכיאולוגי המכיל את כל הזמנים: עבר, הווה ועתיד, זיכרון, היות ופוטנציאל. דרך מצבי תודעה שונים, שאני מתרגלת, אני מייצרת מצבים פסיים הבוחנים את המרחב הדק שבין תנועה לדממה, בין זיכרונות קפואים לתנועה המתרחשת בהווה, שהופכת לפוטנציאל שמאפשר את העתיד לבוא. אני נעזרת בחומרים מתחום הקולנוע, הפילוסופיה, המוסיקה והמחול. כמה סדנאות שבהן השתתפתי בתוכנית נגעו ישירות לשאלת המחקר שלי. לדוגמה, בסמינר עם הפילוסוף הגרמני גרוני ניסינו להבין מהו הווה ואיפה הוא ממוקם. מפגש משמעותי נוסף היה בפסטיבל בברלין עם המלחין לאנג, שמרבה לעסוק בחזרתיות, בלופ ובהשפעה שיש

P.A.R.T.S studio. Photo: Bart Grietens

P.A.R.T.S. צילום: ברט גריטנס